

Apotheker Albert Schultze was in 1818 Burgemeester van Heerlen en liet het eeuwenoude woonhuis **Huis De Luijf** ingrijpend verbouwen en zo verdween de luifel boven de voordeur. Begin vorige eeuw zetelde hier het secretariaat van de Gezamenlijke Steenkolenmijnen. Aan de ovale zaal van de nieuwbouw uit 1959 grenzen kamertjes met luiken voor notulisten of tolken en die nu dienst doen als bezemkast. Er werd heel wat afvergaderd, maar dat de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal (EGKS) hier werd opgericht is een sprookje. Later kwam de Heerlense muziekschool in dit pand en werd de zaal gebruikt voor muziekuitvoeringen.

Huize De Berg werd in 1897 in opdracht van de congregatie van de Kleine Zusters van de Heilige Joseph gebouwd onder de naam 'Sanatorium St. Joseph Heilbron' als uitbreiding van het moederhuis Huize Savelberg. Oorspronkelijk was het een sanatorium voor mensen met longziekten. Heerlen was nog een mooi dorpje in de 'bergen'. Maar met de komst van de mijnen kwamen de longziekten uit de regio zelf. Vanaf 1975 is het een klooster, een verpleeghuis en een verzorgingshuis onder de naam 'Huize De Berg'. Nu worden er Oekraïense vluchtelingen opgevangen.

Het **Aambos** strekte zich vroeger uit van het Kapellerbos (Schaesberg) tot aan het Imstenraderbos. In de 17e eeuw werd dit eeuwenoude hellingbos, Auenbosch genoemd dat "oude bos" betekent, die naam verbasterde tot Aumbosch. Burgemeester Waszink liet het in 1917 kopen als wandelbos voor de groeiende bevolking. Er kwam een afrastering, een muziekkiosk, een paviljoen met terras, banken, straatverlichting, verharde wandelpaden, een boswachterswoning en een rustieke eikenhouten brug. Later kreeg het ook een hertenkamp, dat in 1981 werd verplaatst. Als om tien uur het fluitsignaal klonk moest je maken dat je het bos verliet omdat dan de vier poorten op slot gingen. Het paviljoen en de muziekkiosk zijn in 1971 afgebroken.

In 1919 werd de schuur van de 16e eeuwse **Hoewe Molenberg** door architect Jan Stuyt verbouwd tot noodkerk voor de nieuwe parochie Molenberg. Vanaf de jaren zestig is het een Patronaatshuis voor de jeugd; GEJEM (Gemeenschappelijke Jeugdverenigingen). Eind jaren '80 wordt het gekraakt door een jonge, nieuwe generatie, hardcore punks, die er op een dag een feestje wilden bouwen. Er kwamen toen vaker knokpartijen voor tussen 'rechtse' skinheads en 'linkse' punks, dus toen de skinheads behangen met hakenkruizen en een auto vol wapentuig op het feestje afkwamen sloeg de vlam al snel in pan. Skinheads van het Nationaal Jongeren Front beukten er flink los. De punkers kregen de schuld en met deze knokpartij kwam een einde aan deze jongerenplek.

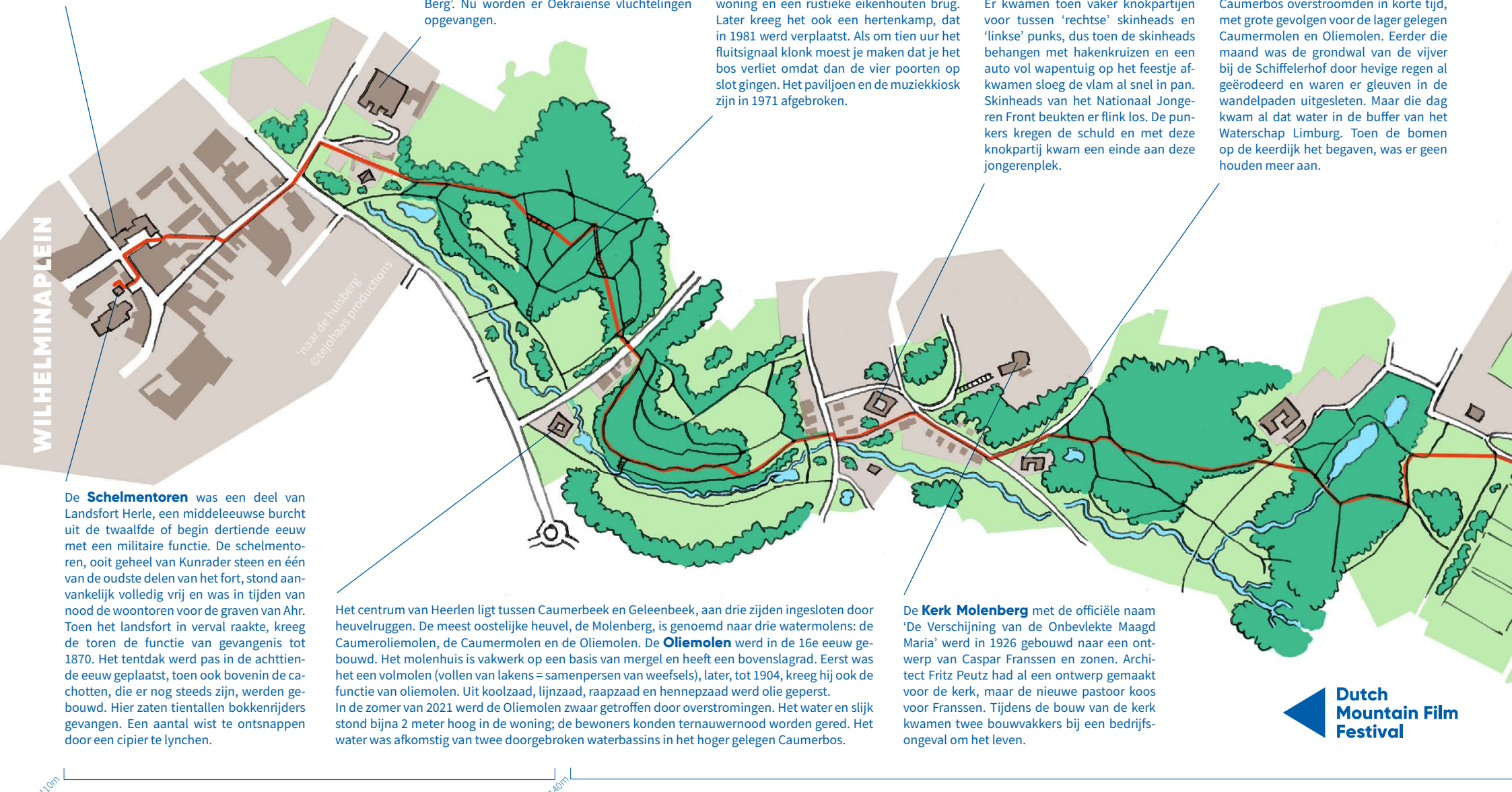
De **Caumermolen** was een graanmolen die al in 1371 wordt vermeld. In de Franse tijd, 1794-1815, werd er een huiskapel voor gravin van Ansfeldt en zes gevluchte priesters ingericht. In 1929 sloot de laatste molenaar wegens de lage waterstand de deur en verhuisde hij naar de Oliemolen.

Op 13 juli 2021 was het alsof er een tsunami door het Caumerbeekdal raasde. De waterbuffers en vijvers in het Caumberbos overstromden in korte tijd, met grote gevolgen voor de lager gelegen Caumermolen en Oliemolen. Eerder die maand was de grondwal van de vijver bij de Schifferhof door hevige regen al geërodeerd en waren er gleuven in de wandelpaden uitgesleten. Maar die dag kwam al dat water in de buffer van het Waterschap Limburg. Toen de bomen op de keerdijk het begaven, was er geen houden meer aan.

De **Schelmentoren** was een deel van Landsfort Herle, een middeleeuwse burcht uit de twaalfde of begin dertiende eeuw met een militaire functie. De schelmentoren, ooit geheel van Kunrader steen en één van de oudste delen van het fort, stond aanvankelijk volledig vrij en was in tijden van nood de woontoren voor de graven van Ahr. Toen het landsfort in verval raakte, kreeg de toren de functie van gevangenis tot 1870. Het tentdak werd pas in de achttiende eeuw geplaatst, toen ook bovenin de cachotten, die er nog steeds zijn, werden gebouwd. Hier zaten tientallen bokkenrijders gevangen. Een aantal wist te ontsnappen door een cipier te lynchen.

Het centrum van Heerlen ligt tussen Caumerbeek en Geleenbeek, aan drie zijden ingesloten door heuvelruggen. De meest oostelijke heuvel, de Molenberg, is genoemd naar drie watermolens: de Caumeroliemolen, de Caumermolen en de Oliemolen. De **Oliemolen** werd in de 16e eeuw gebouwd. Het molenhuis is vakwerk op een basis van mergel en heeft een bovenslagrad. Eerst was het een volmolen (vullen van lakens = samenpersen van weefsels), later, tot 1904, kreeg hij ook de functie van oliemolen. Uit koolzaad, lijnzaad, raapzaad en hennepzaad werd olie geperst. In de zomer van 2021 werd de Oliemolen zwaar getroffen door overstromingen. Het water en slijk stond bijna 2 meter hoog in de woning; de bewoners konden ternauwernood worden gered. Het water was afkomstig van twee doorgebroken waterbassins in het hoger gelegen Caumberbos.

De **Kerk Molenberg** met de officiële naam 'De Verschijning van de Onbevleete Maagd Maria' werd in 1926 gebouwd naar een ontwerp van Caspar Franssen en zonen. Architect Fritz Peutz had al een ontwerp gemaakt voor de kerk, maar de nieuwe pastoor koos voor Franssen. Tijdens de bouw van de kerk kwamen twee bouwvakkers bij een bedrijfsongeval om het leven.

110m

140m

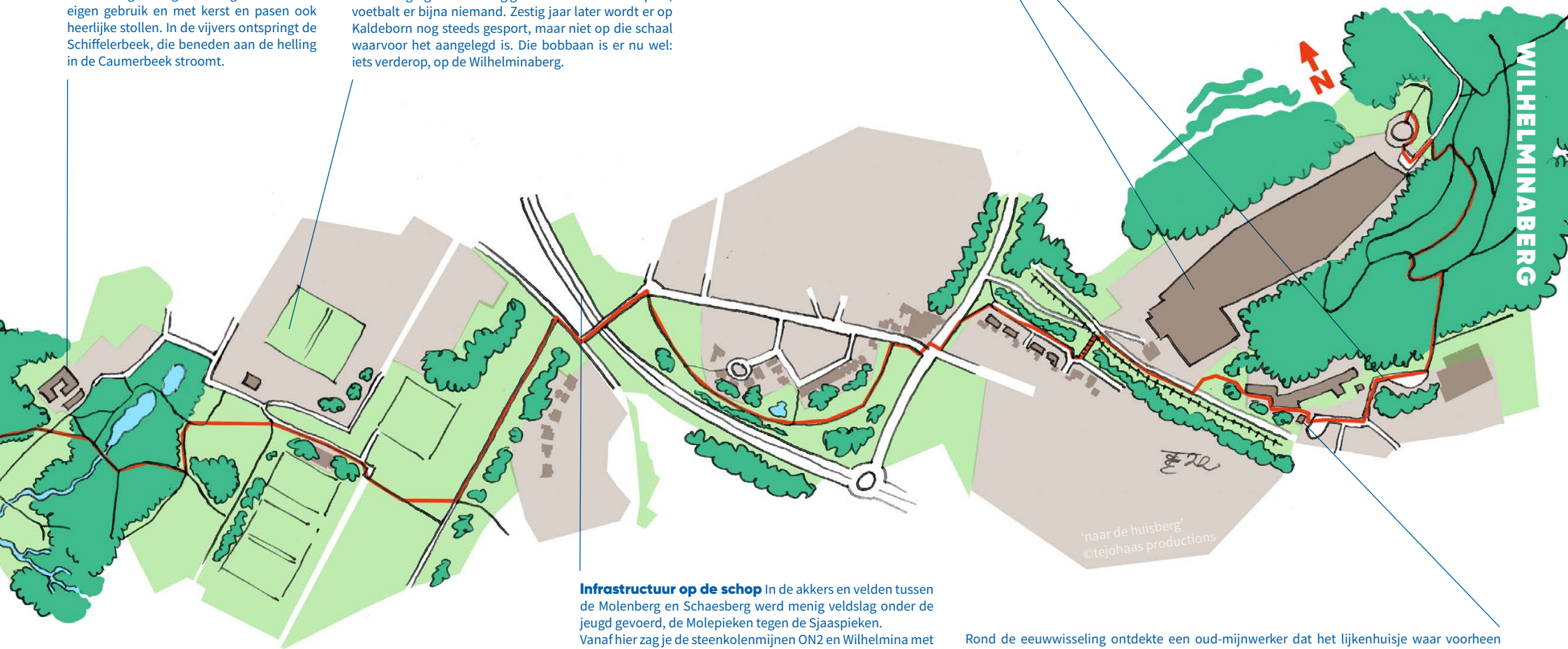
Dutch Mountain Film Festival

De Schifferhof met haar vijvers was een leengoed van het bisdom Keulen en werd eind 14e eeuw bewoond door het adellijke geslacht Van Retersbeek, bijgenaamd Van Caldeborn. In 1665 werd het samen met hoeve Corisberg verkocht aan een Akense koopman. Rond 1800, een aantal eigenaren verder, werd het woongedeelte aan de voorzijde is bijgebouwd. Eind jaren tachtig werd de hoeve door de initiatiefgroep Herstel Schifferhof volledig gerestaureerd en sindsdien wordt hij bewoond door een woongroep. In de houtgestookte oven worden regelmatig broden gebakken voor eigen gebruik en met kerst en pasen ook heerlijke stollen. In de vijvers ontspringt de Schifferbeek, die beneden aan de helling in de Caumerbeek stroomt.

Na de Tweede Wereldoorlog is de mijnbouw in Limburg op zijn absolute hoogtepunt. En al die mijnwerkers doen ook aan sport, voornamelijk voetbal. Bijna elke mijnzetel heeft een eigen voetbalclub en vaak ook een sportpark – behalve de mijnhoofdstad Heerlen. In 1955 wordt de aanleg van een ambitieus sportpark aangekondigd, met tien velden voor voetbal, volleybal, tennis en hockey. En misschien ook nog een bobsleebaan en een sporthal. Voor de bouw van het stadion wint men advies in bij de KNVB, en zo wordt het één van de modernste van Nederland. In juli 1962 wordt het **Stadion Kaldeborn** geopend, maar daarna staat het stadion veelvuldig leeg. Buiten VVH '16, ondertussen met Voetbalvereniging Vruschemig gefuseerd tot Heerlen Sport, voetbalt er bijna niemand. Zestig jaar later wordt er op Kaldeborn nog steeds gesport, maar niet op die schaal waarvoor het aangelegd is. Die bobbaan is er nu wel: iets verderop, op de Wilhelminaberg.

Skibaan Wilhelminaberg Op de westhelling van de Wilhelminaberg werd in 1979 een borstelbaan aangelegd om op te skiën. Het initiatief was van de voormalige Oostenrijkse topskiër Sigi Moser die ook al een skibaan had in het Schutterspark in Brunssum. In het jaar 2000 kwam er een nieuw complex: de 387 meter lange overdekte skipiste SnowWorld, een niet-natuurlijke skipiste met echte sneeuw. Voornamelijk in de zomer zijn hier nationale teams uit talrijke landen aanwezig om te trainen voor het nieuwe seizoen.

Aan de voet van de steenberg van de Wilhelmina steenkolenmijn worden in 1957 een moderne '**Ondergrondse Vakschool**' (OVS) en 'Technische Vakschool' (TVS) gebouwd. De mijndirecties hopen zo jonge krachten aan de mijnen te binden. De nieuwe OVS/TVS heeft een langwerpige plattegrond en telt slechts één bouwlaag, om mijnschade te voorkomen. Ondergrondse werkzaamheden oefenen de leerlingen vanaf hun derde jaar in een kunstmatige leermijn, uitgegraven in de steenberg. Rechts onder het complex is de ingang van de leermijn nog zichtbaar. In 1969 sluit Staatsmijn Wilhelmina haar deuren. De vakopleidingen zijn dan al opgeheven. Op de school na wordt het enorme bovengrondse bedrijfscomplex volledig afgebroken. Tegenwoordig is de OVS/TVS een werkplaats die nieuwe perspectieven biedt aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Infrastructuur op de schop In de akkers en velden tussen de Molenberg en Schaesberg werd menig veldslag onder de jeugd gevoerd, de Molepieken tegen de Sjaaspieken. Vanaf hier zag je de steenkolenmijnen ON2 en Wilhelmina met hun steenberg liggen, in het huidige Landgraaf. Met het verdwijnen van bijna alle industriële bouwwerken en de aanleg van de Euregioweg, die de grens vormt tussen gemeente Heerlen en Landgraaf, is de infrastructuur ingrijpend veranderd en het verleden nauwelijks nog te reconstrueren.

Rond de eeuwwisseling ontdekte een oud-mijnwerker dat het lijkenhuisje waar voorheen verongelukkete mijnwerkers van Staatsmijn Wilhelmina werden opgebaard, inmiddels gebruikt werd als transformatorhuisje. Een initiatief groeide om hier een gedachteniskapel van te maken voor de 1.455 mijnwerkers die in de Limburgse mijnen in de periode 1852-1975 het leven lieten. Op 8 december 2002 werd de **Gedachteniskapel van de Mijnwerkers** officieel in gebruik genomen en door Bisschop Frans Wiertz van Roermond ingezegend.